

DERNEKLER VE VERGİ HUKUKUNA** İLİŞKİN BİLGİ NOTU

***17 MAYIS VE KAOS GL DERNEĞİ TARAFINDAN HUKUKİ
DESTEK PROGRAMI HAZIRLANMIŞTIR.**

****Bu belge 29.12.2020 tarihi itibariyle yürürlükte olan mevzuat dikkate alınarak hazırlandığından, uygulayıcının bu belgeden yararlanırken mevzuatın güncellenip güncellenmediğini kontrol etmesi gerekmektedir.**

Amaç

Bu bilgi notu dernekler ve vergi hukukuna ilişkin bilgilendirmeyi içermektedir.

Yararlanıcı

Bu bilgi notu dernekler için, vergi hukukuna ilişkin bilgi vermeyi amaçlamaktadır.

İçindekiler Tablosu

<i>Derneklerin Gelir Vergisi Karşısındaki Durumu</i>	2
<i>Dernek Gelirleri Nasıl Kaydedilir?</i>	2
<i>Derneğin Mali Kayıtlarının Saklanma Süresi Ne Kadardır?.....</i>	3
<i>Derneklerin Kurumlar Vergisi Karşısındaki Durumu</i>	4
<i>Derneklerin Bağış Kabul Etmesi ve Yardım Toplaması</i>	5
<i>Derneklerin Yardım Toplaması ve Bağış Kabul Etmesi İçin İzin Alma Zorunluluğu Var mıdır?</i>	5
<i>Bağışı Yapanlarca Düzenlenecek Belgenin Niteliği</i>	7
<i>Derneklerce Düzenlenecek Belge</i>	7
<i>Derneklerin Gelir Elde Edebileceği Faaliyetler İçine Neler Girmektedir? Bu Konuda Kısıtlamalar Var mıdır?</i>	8
<i>Üye Aidatları Vergiye Tabi midir?</i>	8
<i>Dernek Merkezimizin Bulunduğu Yerin Bir Şahıstan Kiralanması Durumunda Stopaj Vergisi Ödenmesi Zorunlu mudur?</i>	9

Derneklerin Gelir Vergisi Karşısındaki Durumu

Dernekler; gayrimenkullerinden kira, iştirak hisselerinden ve hisse senetlerinden temettü, tahvil, TL ve döviz yatırımları üzerinden de faiz geliri elde edebilirler. 193 Sayılı Gelir Vergisi Kanunu madde 94'e göre bu gelirlerin tamamı üzerinden bu gelirleri ödeyenler tarafından stopaj yoluyla vergi kesintisi yapılması gerekir.

Derneklerin nakden veya hesaben yapacakları ödemeler üzerinden yapmış oldukları tevkifatları, muhtasar beyanname ile ödeme veya tahakkukun yapıldığı yer vergi dairesine beyan edilip ödenmesi gerekmektedir.

Dernek Gelirleri Nasıl Kaydedilir?

Dernek gelirleri alındı belgesi ile toplanır ve giderler harcama belgesi ile yapılır.

Dernek gelirlerinin bankalar aracılığı ile toplanması hâlinde, banka tarafından düzenlenen dekont veya hesap özeti gibi belgeler alındı belgesi yerine geçer. Alındı belgeleri ve harcama belgelerini saklama süresi beş yıldır.

Dernek giderleri ise fatura, perakende satış fişi, serbest meslek makbuzu gibi harcama belgeleri ile yapılır. Ancak dernekler, Gelir Vergisi Kanunu'nun 94. maddesi kapsamında bulunan ödemeleri için Vergi Usul Kanunu hükümlerine göre gider pusulası, bu kapsamda bulunmayan ödemeleri içinse gider makbuzu düzenlerler.

Dernekler tarafından kişi, kurum veya kuruluşlara yapılacak bedelsiz mal ve hizmet teslimleri "ayni yardım teslim belgesi" ile yapılır. Kişi, kurum veya kuruluşlar tarafından derneklere yapılacak bedelsiz mal ve hizmet teslimleri ise, "ayni bağış alındı belgesi" ile kabul edilir.

Gider Pusulası: Vergi Usul Kanunu (VUK) madde 234'e göre gider pusulasının düzenlenebileceği durumlar belirtilmiştir. Gider pusulası kısaca; defter tutan işletmecilerin, defter tutmayan kişilerden (çiftçiler hariç) satın aldıkları mal veya

hizmetler karşılığında düzenledikleri ticari belgedir. Gider pusulasını temin etmek için vergi dairesinden izin belgesi alınmalıdır. İzin belgesi almak için tacir, vergi dairesine vergi levhası ile başvurmalıdır. İzin belgesi alındıktan sonra belge iki şekilde temin edilebilir. Fatura ve yerine geçen belgelerin temin işlemleri her belge için aynı şekilde uygulanır.

Gider Pusulasının şekli, 01.02.1994 tarihli Resmi Gazetede yayınlanan 225 sıra no.lu Vergi Usul Kanunu Genel tebliğinde izah olunarak, şekle ilişkin suret söz konusu tebliğ ekinde sunulmuştur.

Gider Makbuzu: Derneklerce yapılan ve konusu itibariyle Gider Pusulası kapsamında olmayan mal veya hizmet alımları ile karşılıksız olarak yapılan ödemeler için düzenleneceği anlaşılmaktadır. Gider makbuzlarının sureti ile yapılan gider işlemleri gelir vergisi stopajına tabi değildir. Bu nedenle gider makbuzu içeriğinde yapılan ödemelerden kesinti yapılmaz, gidere esas meblağ muhabata olduğu gibi ödenir.

Gider Makbuzunun Şekli, 31.03.2005 tarih ve 25772 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Dernekler Yönetmeliği Ek:15' te ki şekilde tarif olunmuştur.

Derneğin Mali Kayıtlarının Saklanma Süresi Ne Kadardır?

Defterler hariç olmak üzere, dernekler tarafından kullanılan alındı belgeleri, harcama belgeleri ve diğer belgeler, özel kanunlarda belirtilen süreler saklı kalmak üzere, kaydedildikleri defterlerdeki sayı ve tarih düzenine uygun olarak beş yıl süreyle saklanır. Ancak özel şirketlerin kestiği faturaların TTK hükümleri gereğince on yıl süreyle saklanması gerekmektedir.

Derneklerin Kurumlar Vergisi Karşısındaki Durumu

Derneklerin 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu'na göre tüzel kişiliği itibariyle kurumlar vergisi mükellefiyeti bulunmamaktadır. Ancak, derneklerin devamlılık arz eden ticari, sınai veya zirai nitelikte diğer bir ifadeyle bir organizasyona bağlı olarak piyasa ekonomisi içerisinde bedel karşılığı mal alım-satımı, imalatı ya da hizmet ifası gibi bir faaliyetinin bulunması halinde bu faaliyetler nedeniyle oluşacak iktisadi işletme nezdinde kurumlar vergisi mükellefiyeti tesis edilmesi gerekecektir.

Derneklerin iktisadi işletmeleri kurumlar vergisine tabidir. Bir derneğin kendi tüzel kişiliğine finansal kaynak yaratmak maksadı ile yürüttüğü faaliyetlerin iktisadi işletme olabilmesi için; faaliyeti derneğe bağlı olarak yürütülmesi ve faaliyetinin devamlılık arz etmesi gerekir. Ayrıca, iktisadi işletme faaliyetinin ticari, sınai veya tarımsal bir nitelikte olması ve bu faaliyetin şirket veya kooperatif şeklinde kurulmuş olmaması gerekmektedir.

Derneğin faaliyetleri yukarıda belirtilen kapsam dâhilinde yürütülüyor ise bu faaliyetin;

- a) Kazanç amacı ile yapılıp yapılmadığına,
- b) Bağımsız bir muhasebesi olup olmamasına,
- c) İşletmeye tahsis edilen bir sermaye veya işyeri olup olmamasına,
- d) İşletmenin tüzel kişiliğinin bulunup bulunmamasına bakılmaksızın Kurumlar Vergisi Mükellefi olurlar.

Derneğin bu faaliyet için herhangi bir personel istihdam etmemesi, bu faaliyetten kar beklentisi olmaması veya kiralamaya ilişkin gelir ve faaliyet için ayrı bir bütçe veya sermaye tahsis etmemesi de bu faaliyetin İktisadi İşletme olarak değerlendirileceği gerçeğini değiştirmemektedir.

Derneklerin Bağış Kabul Etmesi ve Yardım Toplaması

Medeni Kanun'un 99. maddesine göre; "Dernek gelirleri, ye ödentisi, dernek faaliyetleri sonucunda veya dernek malvarlığından elde edilen gelirler ile bağış ve yardımlardan oluşur."

5253 sayılı Dernekler Kanunu'nun 10. maddesinde, derneklerin yardım ve iş birliği konuları düzenlenmiştir. Bu maddeye göre dernekler, tüzüklerinde gösterilen amaçları gerçekteşirmek üzere, benzer amaçlı derneklerden, siyasi partilerden, işçi ve işveren sendikalarından ve mesleki kuruluşlardan maddi yardım alabilir ve adı geçen kurumlara maddi yardımda bulunabilirler.

Vergi Muafiyeti ve Kamu Yararı Statüsü bulunmayan vakıf ve derneklere yapılan bağışlarda herhangi bir vergi istisnası yoktur. Bu durum hem gerçekte kişi hem de tüzel kişilerin yapacağı bağış ve yardımlar için geçerlidir. Bağış ve yardımlar nakdi veya aynı olabilir. Aynı olmaları halinde bağış ve yardımın konusunu oluşturan mal veya hakkın maliyet bedeli veya kayıtlı değeri, bu değer mevcut değer ise Vergi Usul Kanunu hükümlerine göre takdir komisyonlarınca tespit edilecek değer esas alınır.

Derneklerin Yardım Toplaması ve Bağış Kabul Etmesi İçin İzin Alma Zorunluluğu Var mıdır?

Derneklerin gelirleri arasında sayılan yardımların, yurt içi ve yurt dışından alınmasına göre, mevzuatımızda farklı düzenlemeler mevcuttur.

- A) Dernekler Kanunu'nun 21. maddesinde, derneklerin yurt dışından yardım alması düzenlenmiştir. Bu maddeye göre, dernekler mülki idare amirliğine önceden bildirimde bulunmak şartıyla, yurt dışındaki kişi, kurum ve kuruluşlardan aynı ve nakd yardım alabilirler. Bildirimi şekli ve içeriği Dernekler Yönetmeliği'nde düzenlenmiştir. Nakd yardımların, bankalar aracılığıyla alınması zorunludur. Dernekler Yönetmeliği'nin 18. ve devamı

maddelerine göre; yurt dışından yardım alacak olan dernekler, matbu evrak şeklinde bulunan "yurtdışından yardım alma bildirimini" ni iki nüsha halinde doldurup mülki idare amirliğine bildirimde bulunurlar. Bildirimin mülki idare amirliği tarafından onaylı bir örneği, ilgili bankaya verilmek üzere başvuru sahibine verilir. Alınan bildirim ve eklerin birer adedi yedi gün içinde İçişleri Bakanlığına gönderilir.

B) Bir diğer yardım toplama faaliyeti, Dernekler Yönetmeliği'nin 100. maddesinde düzenlenmiştir. Bu maddeye göre; gerçek kişiler, dernekler, kurumlar, vakıflar, spor kulüpleri, gazete ve dergilerin, 2860 sayılı Yardım Toplama Kanunu'na göre yapacakları yardım toplama faaliyetleriyle ilgili iş ve işlemler, dernekler birimlerince yürütülür. Dernekler birimleri, bu faaliyetlerin sonuçları hakkında ilgili valiliğe ve İçişleri Bakanlığına elektronik ortamda bilgi verirler. Dernekler tarafından olağan yollardan yardım alınması ve gelir toplanması hâlinde, dernekler mevzuat hükümlerinin uygulanması gerekecektir ve bu faaliyetler 2860 sayılı Kanun kapsamı dışında kalacaktır. Kişiler ve kuruluşlar, yetkili makamdan izin almadan yardım toplayamazlar.

C) Ancak, kamu yararına çalışan dernek, kurum ve vakıflardan hangilerinin izin almadan yardım toplayabilecekleri, İçişleri Bakanlığının önerisi üzerine Bakanlar Kurulunca belirlenip ilan edilir. 2860 sayılı Kanun'un 6/2. maddesi uyarınca, "izin alınmadan girişilen yardım toplama faaliyetleri güvenlik kuvvetlerince derhal men edilir ve sorumlular hakkında kovuşturma yapılır". Bu konuya ilişkin düzenleme, Yardım Toplama Esas ve Usulleri Hakkında Yönetmelik'te de mevcuttur. Yardım toplama faaliyeti, bir ilin birden fazla ilçesini kapsıyorsa o ilin valisinden, bir ilçenin sınırları içinde ise o ilçenin kaymakamından izin alınır. Yardım toplama faaliyeti birden fazla ili kapsıyorsa, yardım toplama faaliyetine girişecek gerçek veya tüzel kişiler yerleşim yerinin bulunduğu ilin valisinden izin alır ve izni veren valilik tarafından da ilgili valiliklere ve İçişleri Bakanlığına bilgi verilir.

Yardıml toplama faaliyetleriyle ilgili işlemler, dernekler birimlerinde yürütülür. Yardım toplayacak dernekler, isteklerini bir dilekçeyle dernekler il müdürlüğüne bildirirler. Dernek tarafından yapılan başvuru üzerine; işin önemi, yardım toplama faaliyetine girişeceklerin yeterlikleri, yapılacak hizmetin amaca ve kamu yararına uygunluğu, yardım toplama faaliyetinin başarıya ulaşım ulaşamayacağı ve gerekli görülen diğer konular üzerinde dernekler il müdürlüğüne inceleme yapılır ve sonuç en geç iki ay içinde başvuruda bulunanlara bildirilir.

Bağışı Yapanlarca Düzenlenecek Belgenin Niteliği

İndirim konusu yapılacak bağışlar, bağışa konu mal bedeli fatura düzenleme sınırının altında kalsa dahi mutlaka fatura ile belgelendirilecek ve ayrıca taşıma için sevk irsaliyesi düzenlenecektir. Bağışlanan mala ilişkin bilgileri eksiksiz olarak içerecek fatura, bağış yapılan dernek adına düzenlenecektir. Mal bedeli olarak faturada, bağışa konu malın maliyet bedeli (yüklenilen katma değer vergisi hariç) yazılı olacaktır. Faturada "İhtiyaç sahiplerine yardım şartıyla bağışlandığından KDV hesaplanmamıştır." ibaresinin yer alması zorunludur.

Derneklerce Düzenlenecek Belge

Dernekler kendi mevzuatlarının öngördüğü belgeleri düzenleyecek ve bağış yapanlara bir örneğini vereceklerdir. Ticari faaliyetle uğraşanlarca düzenlenen faturalar, dernekler tarafından muhafaza edilecektir.

Derneklerin Gelir Elde Edebileceği Faaliyetler İçine Neler Girmektedir? Bu Konuda Kısıtlamalar Var mıdır?

Dernek gelirlerinin neler olduğu Medeni Kanun'un 99. maddesinde düzenlenmiştir. Bu maddeye göre: "Dernek gelirleri, ye ödentisi, dernek faaliyetleri sonucunda veya dernek malvarlığından elde edilen gelirler ile bağış ve yardımlardan oluşur."

Ayrıca, Dernekler Kanunu'nun 11. maddesinde gelir ve giderlerde usule ilişkin düzenlemeler mevcuttur. Derneklerin, amaçlarıyla ters düşmeyecek şekilde, eğitim, danışmanlık, araştırma vs. faaliyetlerle derneğe gelir kaydedebilmeleri, tüzüklerinde bu konuda açıkça düzenleme mevcut olması hâlinde mümkündür.

Hizmet verilecek kurum, kamu kurum ve kuruluşu niteliğinde ise, 5072 sayılı Dernek ve Vakıfların Kamu Kurum ve Kuruluşları ile İlişkilerine Dair Kanun hükümlerinin dikkate alınmasında fayda vardır. Bu kanun, kamu kurum ve kuruluşlarını, kamu hizmetlerini veya personelini desteklemek üzere kurulan dernekler ve Türk Medeni Kanunu'na göre kurulan vakıflar ile bunların kamu kurum ve kuruluşları ile ilişkilerini düzenler. Görüldüğü gibi, kapsam alanı sınırlı olmasına rağmen, gelir elde edecek dernek ya da vakıf, bu kanun kapsamındaki dernek ve vakıflardansa, 5072 sayılı kanun dikkate alınmalıdır. Bu kanuna göre, kamu kurum ve kuruluşlarından alınacak bağış, malzeme gibi konularda çeşitli kısıtlama ve sınırlamalar mevcuttur.

ye Aidatları Vergiye Tabi midir?

Tüzel kişiliğe sahip bulunan dernekler ve vakıflar kazançları kurumlar vergisine tabi mükellefler arasında sayılmamıştır. Dolayısıyla dernek ve vakıfların gelirleri kurumlar vergisine tabi değildir. Bu anlamda aidat ve bağış gelirleri de vergiye tabi değildir.

Dernek Merkezimizin Bulunduğu Yerin Bir Şahıstan Kiralanması Durumunda Stopaj Vergisi Ödenmesi Zorunlu mudur?

Gelir Vergisi Kanunu'nun 70. maddesinde sayılan mal ve hakların kiralanmasından elde edilen gelirler gelir vergisine tabidir. Bina kiralari da bu madde kapsamında sayılanlar arasındadır. Türkiye vergi mevzuatında vergi mükellefi ile vergi sorumlusu bazı hâllerde birbirinden farklıdır. Kira gelirlerinin vergilendirilmesinde de bu durum geçerlidir. Yani kiracılar bu verginin sorumlusu mal sahipleri ise mükellefidir. Bu nedenle kira stopajları

yönünden kiracılar ödedikleri kira bedelinin brüt rakamı üzerinden %20 oranında kesinti yapmak ve vergi ödeme dönemlerinde ilgili vergi dairesine beyan etmek ve ödemek zorundadır. STK'lar açısından da bu durumun herhangi bir istisnası yoktur. Derneğinizin ödediği kiranın brüt rakamı üzerinden %20 oranında kesinti yapmak ve ödemek zorundasınız. Ödeme güçlüğü içinde olmanız bu durumu değiştirmemektedir.

Daha ayrıntılı bilgiye Gelir İdaresi Başkanlığı'nın Dernekler için hazırladığı linkteki rehberden ulaşabilirsiniz.

https://www.gib.gov.tr/fileadmin/beyannamerehberi/DERN_VER_REHBER_2012.pdf